

Felderítetlen emberölési ügyek a szocialista időszakban (1957-1968)

Az ORFK munkatársai 1969 augusztusában a Belügyminisztérium II. főcsoportfőnöksége számára jelentést készítettek a felderítetlen emberölési ügyekről és emberölési kísérletekről, Különösen érdekes manapság ezt a forrást újraolvasni, mivel egy olyan világba kalauzol el bennünket, amelyben az eltűntek fotóit nem tették még közzé a facebookon, az aggódó hozzátartozók és a rendőrség technikai felszereltsége, a nyomozás során bevezethető azonosítási eljárások is még gyermekcipőben jártak a mai lehetőségekhez képest.

Bevezető

Az ORFK munkatársai a Belügyminisztérium II. főcsoportfőnöksége számára jelentést készítettek 1969 augusztusában azokról az emberölési ügyekről és emberölési kísérletekről, amelyeket nem sikerült felderíteni az elmúlt egy évtizedben. Különösen érdekes manapság ezt a forrást újraolvasni, mivel egy olyan világba kalauzol el bennünket, amelyben az eltűntek fotóit nem tették még közzé a facebookon, az aggódó hozzátartozók és a rendőrség technikai felszereltsége, a nyomozás során bevezethető azonosítási eljárások is még gyermekcipőben jártak a maiakhoz képest.

Bár e forrás nem a leghírhedtebb ügyeket tartalmazza - mint a máig felderítetlen *Labancz Anna* gyilkosságát, melyről *Asperján György* regényt is írt, vagy az 1977-es Hungária körüli OTP fiókban elkövetett kettős gyilkosságot -, mégis szívszorító újraolvasni a történeteket, az áldozatok útját: a sértett gyanútlanul indult haza a munkából, de szereteti hiába várták otthon, vagy nyugovóra tért és sosem ébredt fel, mivel rablógyilkosság áldozata lett. Újraolvasva a forrásokat több esetben beszámoltak olyan gyanúsítottokról, akiről feltételezhető volt a gyilkosság elkövetése, azonban megfelelő bizonyítékok hiányában terheltté nyilvánítása nem következhetett be, vagy a bíróság bizonyíték hiányában felmentette.

Az egyes esetekhez mellékelte leltár az eltűnt javokról, illetve az áldozat táskájának tartalmáról érdekes forrás arra vonatkozóan, mit hordott a táskájában magával egy fiatal nő 1960-ban Hódmezővásárhelyen. A nap végén nála volt annak az italboltnak a bevétele, amelyet vezetett (valószínűleg ezért ölték meg), de ezen felül a felderítésében a levéltárban, pénztárban, ollón, zsebkésen kívül fésűtartó „balatoni emlék” felirattal és egy „Leningrád” töltőtoll” is megtalálható volt. Ugyancsak figyelmet érdemel K. Gáborné, Budapesten egyedül élő fodrász kisiparos meggyilkolása is: az eltűnt ékszerek listája alapján következtethetünk egy kisiparos korabeli életszínvonalára, amely magasabbnak tűnik az átlagosnál.

Kifejezetten korszakfüggő gyilkosságok is történtek: az egyik rablógyilkosság a diszkrimináció korabeli példája: dr. D. Gedeon áldozatot „nyilvántartott aktív homoszexuális személyként” aposztrofálták a rendőri szervek. Ugyancsak korszakfüggő V. Ibolya esete, aki az 1956-os forradalmat követően próbált Nyugatra távozni, azonban 1957. március 23-án holtan találták a Feketemetszők csapatában.

Tekintsük át, hogy a vizsgált időszakban az 1961. évi V. tv., a Büntető Törvénykönyv az emberölés büntetésére milyen büntetés kiszabását írta elő (előtte a Csemegi-kódex különös része volt hatályos). A 253. § (1) szerint: „Aki mászt megöl, öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”. Minősített esetnek számított, és 10-től 15 évig terjedő szabadságvesztéssel volt sújítható, ha a) különösen kegyetlen, előre kitervelt vagy sok ember életét veszélyeztető módon, b) nyereségvágyból, avagy más aljas indokból vagy célból, c) hivatalos személy ellen hivatalos eljárása alatt, illetőleg d) több emberen vagy visszaesőként követték el. Az erős felindulásból elkövetett emberölés viszont enyhítő körülménynek számított: kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. Sem a büntetési tételeket, sem a minősített eseteket nem módosította az 1978. évi IV. tv., az új Büntető Törvénykönyv sem.

A szocialista időszakban egy átfogó monográfia született az emberölésről, Bakóczy Antal kötete, amely eredetileg kandidátusi disszertáció volt. E kötet adatai szerint 1927-1973 között 729 emberölési ügy volt Magyarországon 860 áldozattal.

1965-1979 között az évente elkövetett emberölésekből 14 tettes maradt ismeretlen (beleszámítva az újszülött öléseket is). 1964-1982 között 9722 ember sérelmére elkövetett szándékos emberölés illetve annak kísérlete bűncselekmény történt, ezek közül 3946 végződött halállal. Az emberölést 61% százalékban zárt térben követték el, 39%-ban nyílt helyen. 71%-ot elhagyatott, 29%-ot forgalmas helyen. Az emberölések zömét nyáron hajtották végre (29,5%), legkevesebbet tavasszal (17,8%), legtöbbször 18-24 óra között (44,7%). Az elkövetés eszköze többnyire vágó- és szúróalkalmatosság volt (47,6%).

A felderítetlen esetekben izgalmas kérdés, milyen tényezőkhöz járhatott a korszakban a nyomozás eredményessége vagy eredménytelensége. A korabeli szakmai közvélemény a Belügyi Szemle hasábjain inkább az 1970-es években foglalkozott ilyen jellegű kérdésekkel. Ugyancsak az 1970-es évekre tehető a kriminalisztika, kriminológia kortárs külföldi eredményeinek adaptálása hazánkban. *Láposi Lőrinc* írt 1974-ben cikket arról, mennyire fontos az élet elleni bűncselekmények felderítésében a helyszíni szemle szakszerű megtartása. A cikkben a technikai kérdéseken túl - kikből álljon a helyszíni szemle bizottsága, gyorsírással jegyzeteljük-e a jegyzőkönyvet - a szerző részletesen szólt arról, milyen fontos a holttest lemeztelenítése, ha ruhában volt. Ugyanis a ruházat a tettesre vonatkozó olyan nyomokat is rejthet, - elemi szálak, sérülések, haj, vér, mikronyomok - amely a szakértői vizsgálat során fontos lehet. Ugyancsak a testen található sebek vizsgálata alapján a helyszínen kereshetővé válik az elkövetés eszköze.

Egy 1973-as emberölésről - melynek áldozata egy 20 éves fiatal nő volt - szóló cikk alapján követhetjük, hogyan zajlott a nyomozás a holttest megtalálásától kezdve gyilkosság esetén. A helyszíni biztosítása után megtartották a helyszíni szemlét. A technikus mindenre kiterjedő helyszínrajzot és fényképfelvételeket készített, majd a helyszínt részletesen átvizsgálták nyomok, lábnyomok és mikronyomok után kutatva. A mikro-anyagmaradványok rögzítése céljából az áldozat két kézfejét nylonzacskóba csomagolták. Ugyanígy nylonba csomagolták ruháit is. Ezután a rendőrorvos az áldozatot lemeztelenítette, a technikus fényképfelvételeket készített az áldozaton található sérülésekről és horzsolásokról. Az áldozatnál igazolványt nem találtak, így részletes személyleírást készítettek róla és fényképeket, mellyel a nyomozók a környékbeli italboltokat, házakat és eszpresszókat járták be. A nyomozókutya a szagmintával a közelben található Közlekedési Építő Vállalat munkásszállója felé indult. Az áldozat személyazonosságának megállapítása után következett ismeretségi körének feltérképezése. A nyomozást nehezítette, hogy a lakók a tűzijátékot nézték a cselekmény elkövetésekor, de így is találtak szemtanút, aki látta a házba bemenni a fiatal nőt és alkalmi partnerét. A BM Bünyügyi Technikai Intézet a férfi ruházatában a helyszínről származó festékszemcséket talált. A kihallgatás során - mivel a férfi lopás miatt is őrizetbe volt véve - az elkövető a tárgyi bizonyítékok hatására összetört, sírva fakadt és a tettes beismerő vallomást tett. Ezen felül szintén tárgyi bizonyítékul szolgált az elkövető által összetépett személyi igazolvány és munkakönyv, mely a sértetté volt.

Bár a közölt forrásból a nyomozás módszere nem derül ki, de feltételezhető, hogy a felderítetlen ügyekben is hasonló módon nyomoztak, azonban azokban az esetekben eredményre nem vezetett.

A szándékos emberölést elkövetők karakterisztikai kérdéseiről 1971 augusztusában *Pál László* írt cikket a Belügyi Szemle-ben. Forrásunkban bár több elkövetőről áll rendelkezésre - inkább hevenyészett, mint alapos - személyleírás, mivel e bűncselekmények során a nyomozás eredménytelen volt, az elkövetők személye is homályban maradt. Ezért tartom szükségesnek ismertetni a Pál László-féle kategóriákat, hogy képünk legyen a korabeli elkövető típusokról. A házastársi közösségben elkövetett emberölések indítókai leggyakrabban a féltékenység volt, ezen belül lehetnek mindketten féltékenyek egymásra, vagy csak az egyik fél volt féltékeny vagy a féltékenység más motívumokkal kombinálódott. A tettes a sértetthez ambivalensen kötődött érzelmiileg, tettének elkövetésében befolyásolhatta az alkoholizmusa. Ezen kívül jellemzőnek számítottak a váláshoz kapcsolódó anyagi természetű okok is: ha nem tudtak megosztotnia a vagyont vagy kényszerűen közös fedél alatt éltek. A szerző legveszélyesebb tényezőnek tartotta a házasságok közötti veszekedést, főként, ha az dominánssá vált. Gyakori volt az, hogy egymást trágár szavakkal illették a felek, sértő, megalázó megjegyzéseket tettek. Azt ígérték egymásnak: megfojtják, agyonütik, és ez a fenyegetés sok esetben tette elérhetővé.

A családi közösségben elkövetett emberöléseknél, így a szülők meggyilkolásánál gyakorinak számított az azonos neműek konfliktusa: anya-lány, apa-fiú ellentét. A gyermekáldozatok között leggyakoribbak voltak a csecsemőáldozatok. A tágabb rokonságban a sógor, az anyós, az após számított gyakori sértettnek. Kiemelt jelentősége volt a család és a rokonság tagjai közötti negatív orientációnak.

Az ismeretségi körben elkövetett emberöléseket a heterogenitás jellemezte. A szomszédági körben elkövetett emberölés három kriminogén tényezője a szerelmi kapcsolat, az anyagi haszonszerzés és a viszály volt.

Az ismeretlen személy sérelmére elkövetett emberölés esetén alapvetően két tényező játszott meghatározó szerepet: az anyagi haszonszerzés (rablás, betörés esetén) és a szexuális jelleg. Ehhez társult még a szórakozóhelyen alkoholos befolyásoltság alatt bekövetkező garázdaság nem várt következménye: a sértett halála.

E forrást olvasva tanúi lehetünk egy, a technikai fejlődés miatt elsüllyedt világnak. Azonban a levéltár poros iratai között kutakodva ez esetben is emberi sorsok sejlének fel, melyek tragikusan végződtek. Magunk előtt láthatjuk a disszidálni vágyó fiatal lányt, aki sosem ért célba, a szilveszterkor a kelletnél jobban a garatra felöntött fiatalembert, aki már nem józanodhatott ki, vagy a férjével veszekedő feleséget, aki egy műúton lelte halálát, vagy a kismamát, akit valószínűleg gyermeke édesapja ölt meg. Végzetes véget érő emberi történetek közel 65 év távlatából.

Tanulmányunkban a felderítetlen emberölési ügyeket közöljük, a rablásokat és rablási kísérleteket nem, mivel az emberölés és annak módozatai, mint élet ellen irányuló, befejezett bűncselekmény súlyosságánál fogva sokkal markánsabban jellemzi az adott kort és társadalmi viszonyait, mint a rablás. Másrészt az elkövető személyének titokban maradása, a bűn büntetlenül maradása, így az, hogy nincs bűnhődés a cselekmény elkövetése után Dosztojevszkij nyomán is örök emberi kérdésünk.

Forrás

Körözesi tájékoztató az 1957 és 1965 között felderítetlen emberölésekről és a jelentősebb rablásokról

1969. augusztus

Címkék:

[ORFK](#) ^[2]

[OTP](#) ^[3]

[belügyminisztérium](#) ^[4]

[Btk.](#) ^[5]

[bűnügy.](#) ^[6]

[gyilkosság](#) ^[7]

[rendőrség](#) ^[8]

[Bűnügyi Technikai Intézet](#) ^[9]

Kiadás: 13. évfolyam (2013) 2. szám

Forrás webcim: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/felderitetlen_emberolesi_ugyek_a_szocialista_idoszakban_19571968.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/felderitetlen_emberolesi_ugyek_a_szocialista_idoszakban_19571968.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orfk>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/otp>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugymiszterium>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/btk>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bunugy>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gyilkossag>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rendorseg>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bunugyi-technikai-intezet>